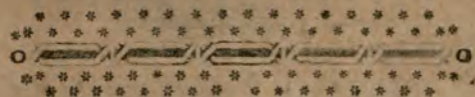

b.r. (1789) List wolnego obywatela
do sędzięgo sejmowego

(w obronie Adama Potulskiego; przed wy-
rokem sądu sejmowego)

<http://rcin.org.pl>
XVIII, 1.1145

L I S T
W O L N E G O
O B Y W A T E L A

D O

SĘDZIEGO SETMOWEGO

Z PODZIĘKOWANIEM ZA REZOLUCYĄ
SĄDOWĄ.

XVIII. 4. 1845

JUż przecie zbliżył się oczeki-
wań Publicznych moment, iuż o-
taczaiącey nas trwogi groźne pio-
runami rozeszły się chmury, iuż w
bliskim ukończeniu przeciw Xciu
Ponińskiemu Sprawa Narodu, Pu-
bliczną przywrócić nam obiecuie

A

---

spokojność, i ściśle przyczyną
teyże Sprawy nadwerżoną spoić
jedność, już nakoniec w sercach
Obywatelskich pomnożona Sądowi
Seymowemu wdzięczność, przy-
zwoite chwały stawia im Kolofy,
kiedy czyieysci zawiści losem i ob-
cemi sporządzoną Intrygami Spra-
wę, w nayprzyzwoitszym podług
żądań Publiczności kończyć zamie-
rzyliście sposobie.

Wiadomość ta skoro o nasze o-
biła się uszy, miłe każdego natych-
miaft obięło ukontentowanie, iż w
celu waszym Dobro Oyczyzny pier-
wsze mające mieysce, Sprawy tey
uprzątaniem, żadney już w wzro-
ście i pomnażaniu się swoim, nie
będzie miało zawady; w ten właśnie
moment, gdy o rzeczoney Sprawy

---

tak pomyslnym dowiedzialem sie
obrocie, rokuiac wszystkie kocha-
ney Oyczyznie pomyslnosci, rado-
sne poruszenia i uczucia wiekiem
nagiętego sproftowaly, i snieżną
moią odmłodziły starość.

Niewypadło inaczey Xciu Poniń-
skiemu, iak podnieść swoje Po-
wodztwa przeciw wspolnikom Sey-
mu i Praw 1775, Nie wypadalo
równie i Wam Sędziom Sad ten od
Stanow wyznaczony składaiącym,
iak dla umorzenia porożnień po-
czątkowych, a następnie i całej
Sprawy; uwolnić od teyże przez
Xcia Ponińskiego Przypozwaných,
zwolna ten przygafzaiąc ogień,
w końcu żadney nie zostawić nale-
ży iskierki.

Początek ten daie nam iuż wiedzieć iaki będzie koniec; poznaliście Sędziowie gorliwość Delatora, i łączących się przy nim Obywatelow, ale poznaliście razem Sprawę tę i gorliwość z pozorow iedyne wynikającą; Doyrzawszy zatem gruntu, że w Sprawie tey, czyli Obiekcyach, z poprzedzonych iuż usprawiedliwień, *Crimen Status* istotnie nie znayduie się, i mieysca żadnego nie ma, przyśpieszycie wyrok uwalniający obwinionego Xcia Poninńskiego z przyczyn tylokrotnie w Głosach i Pismach przywiezionych; od zarzutow i Sprawy, na przyszłość zaś obostrzycie rygor, aby nie Oyczyźnie szkodliwego zdarzyć się nie mogło.

Wyrazić nie umiem iak w początkowym tey Sprawy tworzeniu

---

się, burza, nawałność, i groźne
dały się słyſzeć zamachy, tak z po-
wodu terażnieyſzey Sądowey rezo-
lucyi, Publiczność cała niezmierną
w tak ważney Sprawie nabita cie-
kawością, ile z uprzedzeń oczy-
ſzczona, ieſt w oczekiwaniu końca
i loſow, wyrokiem Sądu na uwol-
nienie i oczyſzczenie Xcia Poniń-
ſkiego wymierzyć ſię mających.

Wiadomości te dnia wczorayſze-
go o takowych Sądu wyrokach nas
doſzłe, tak pomyślne nam, i Oy-
czyźnie Naſzey wróżą nadzieie, że
uprzątnione mając Sprawy tey ſzko-
dliwe nam ſkutki, mocnieyſzą zwią-
zani iednością w nayſzczęśliwſzey
i naypożądańſzey uyrzemy ſię po-
ſtaci, nie zdołam określić ukon-
tentowania, które z tey nowiny w

---

umysłach całego czytamy Sąsiedztwa,
trwogę zamieszkań i rewolucyi, ztąd
spodziewanych, w każdym zgoła
widać uspokojoną, a pewność ró-
wnie pomyślnego końca, dzielność,
sprawiedliwość, i ztąd szczęśliwość
Narodu samemu zgoła przypisują
Sądowi.

Pomimo wszystkich bowiem u-
niewiniających Xcia Ponińskiego *in*
Crimine Status Praw i dowodów,
niektóre jeszcze z komunikowa-
nych na mocy wyroku Sądów Sey-
mowych przez JW. Drewnowskie-
go Stolnika i Posła Łomżyńskiego
Dokumentów, przytoczyć muszę:
z tych wymienionych każdy dosta-
tecznie przekonany będzie, że
trzy sprzymierzone Sąsiedzkie Po-
tencye, absolutnie wszystkim wła-

---

dały, i do wewnętrznego wdawały się rządu; którym sprzeciwiać się bez narażenia się na oczewiste niebezpieczeństwo i wzięcia mocy Kraiowi nie było podobna... Wymieniam ie tedy.

1772. dnia 26. 7bris Deklaracye trzech Dworow iednosłowne Ministrom Króla i Rzeczypospolitey Polskiej podane, w których żądają potwierdzenia rozbioru Kraiu, i odpowiedzi na to.

1773. dnia 26. Aprilis, Deklaracye od Ministrow trzech Dworow Ministrom Polskim podana, w której domagaia się, ażeby Konfederacya dopoty trwała, dopoki Traktaty *Cessionis* zawarte nie będą.

Tegoż Roku dnia 6. Maia, Deklaracya Ministra Rossyiskiego, w której oświadcza: że jeżeli interes względem rozbioru Kraiu w ośm dni zakończony nie będzie, tedy niezczęśliwe za sobą pociągnie skutki.

Ta Deklaracya była ostrzegająca Stany, ażeby się Sąsiadom niesprzeciwili, gdyż w przypadku znalezienia przeciwności, nierównie więcej Kraiu oderwać zamysłano.

Tegoż Roku dnia 24. 7bris, Deklaracya trzech Ministrow, w której oświadczaią, iż ich Dwory sprzykrzywfszy sobie tak długą nieczynność Seymu, przedsięwezmą nakoniec wprowadzić sami dobry porządek i Rząd Republikańcki.

Jeſt tym podobnych wiele Not i Deklaracyi Sąſiedzkich, które dowodzą iaka i w iakim ſtopniu była w Seymie owym przemoc. Z tego powodu przeſwiadczamy ſię wſzyſcy, iż ani Xiążę Poniński, ani ktokolwiek w owym Seymie żadnego przestępſtwa winnym nie ieſt.

Godna chwały przezorność Sądu, że wſpolnych Seymu 75. i Delegacyi zupełnie uwolnił od Sprawy, iako Prawem Sąd tenże ſtanowiącym nie obiętych, i chociaż ſam Xiążę Podſkarbi W. Kor: pozostał, to rozumiem iż dłużej martwym nie będzie, ile Sąd iuż poznał, że nie maſz za co; iak bowiem przypozwani od Xcia Ponińskiego, iednoż co i on w Seymie 75. znaczący, wolnemi ſą od Spra-

---

wy, tak i dla Xcia Ponińskiego
tenże sam padnie wyrok.

Już to jest aż nadto pewno, iż
Seym 75. i wszyscy iego składający
jedno byli co Marszałek, a Marsza-
łek jedno był co Seym, więc jedno
z drugim tak mocno połączone i
wspolne, a do tego Prawem sto-
iące, oddzielnym od siebie w ża-
dnej mierze i w żadnym punkcie
bydź nie może; nie można tu ani
jedney osoby z Seymu od wspolno-
ści wyłączyć, bo wszyscy to czy-
nili co ieden, a ieden to co wszy-
scy, a gdyby co znaleźć się mogło
niedobrego, to pod żadne rozwią-
zane Sądowe podpadać nie może,
bo Seym nie występki, ale Prawa
stanowi; Seymu zaś czyli Osob, •

---

to co w Seymie postanowili, żaden Sąd sądzenia nie jest mocen.

Już właśnie w ukończeniu byłem tey do JW. WPana odezwy, kiedy przybyły do naszej Kompanii Sąfiad, w iedney okoliczności na moment pomiejszał naszą wesołość; twierdzi on że Xiążę Poniński w krótkim czasie równie iak i drudzy zupełnie czysty i wolny będzie od Sprawy, Podskarbstwo iednak odebrane mu będzie; pytałem się go za co? — odpowiedział — Podskarbstwo iedynym iego jest grzechem; Zadziwiło nas to nie pomalu, i nie rozumiem iżby to bydź mogło, bo nie zgadza się ani z Prawem, ani z sprawiedliwością, gdy czynności Seymu 75. nierozdzielne od Xcia Ponińskiego iako przez Stany dzia-

---

łane nie mogą być przeciw Stanom, i nawzajem Xiążę Poniński mocą Prawa jednymże z Stanami złączony węzłem, nie mógł nawet przeciw nim wykraczać, a świeżo zapadła Sądu Rezolucya Współczyńców jego, od tych uwolniła zarzutów; i jakimżeby sposobem *Crimen Status* jednego mógł dotyczyć, a drugich równie i jednakowo wspólnych nie? iedno tu dla wszystkich wypadów tak, iż jeżeli w zarzutach Xciu Ponińskiemu dośledzone być może *Crimen Status*, to nieodjęciem Podskarbstwa, ale całkiem karany być powinien, lecz i drudzy równie; gdy zaś widzimy że Kolegow i Wspólników jego Sąd w tey mierze nie znalazł występniemi, tedy iednymże wyrokiem iuż i Xcia Ponińskiego przed całą Publiczno-

ścią niewinnym dał poznać, przeto
gdy *Crimen Status in Statu* byź nie
może; a w obiekcyach tych cieniu
nawet tego doyrzeć nie podobna,
to zupełnie z Urzędem swoim oca-
lony, a prawdę mówiąc i nadgro-
dzony byź powinien.

Nie pozostaie mi tu więcey iak
to, iż winien iestem JW. W Panu
wyrazić, iż Sąd ten powolnym i
rozważnym w tey Sprawie postę-
pywaniem, zaśluzyl sobie na Pu-
bliczną sławę, wywięzuiąc Xięcia
Podskarbiego z tych fideł, w któ-
re przemyślna i dowcipna wplątać
go potrafiła Intryga, oczekuiemy
więc pożądanego tey Sprawie koń-
ca, i oglądania dosyc iuż umar-
twionego, w iak nayprędzey wol-
ności Ministra, iako &c.

F

XVIII. 1. 1145